

LBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețău

Istorie

clasa a IV-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

CUPRINS

UNITATEA I Trecutul și prezentul din jurul nostru	7
Lecția 1. Noțiuni introductive	8
Lecția 2. Familia	12
Lecția 3. Comunitatea locală și națională	15
Lecția 4. Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României	18
Lecția 5. Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală	20
Lecția 6. Popoare de ieri și de astăzi	22
A. Popoare de ieri	22
B. Popoare de astăzi	25
C. Poporul român	27
Lecția 7. Cunoașterea lumii prin călători	29
A. Cunoașterea Terrei	29
B. Contribuții românești la cunoașterea Terrei	32
C. Exploratori din secolului al XX-lea	34
Ce știi?	37
Cât știi?	38
 UNITATEA II Epoci, evenimente și personalități	39
Lecția 1. Antichitatea. Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani	40
Lecția 2. Evul Mediu. Figuri legendare de voievozi și conducători locali în operele literare și istorice	43
Lecția 3. Transilvania – spațiu multietnic. Sat și oraș în Transilvania medievală	49
Lecția 4. Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților	52
Lecția 5. Epoca modernă. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	55
Lecția 6. Carol I și independența. Carol Davila	58
Lecția 7. Eroii ai Primului Război Mondial	61
Lecția 8. Ferdinand și Marea Unire	64
Lecția 9. Epoca contemporană. România la cumpăna dintre milenii	67
Ce știi?	71
Cât știi?	72
 UNITATEA III Cultură și patrimoniu	73
Lecția 1. Locuri istorice din comunitate	74
Lecția 2. Locuri cu importanță istorică pentru România	77
A. Așezări și construcții dacice, grecești și romane	77
B. Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	80
C. Construcții religioase și ctitorii lor	85
Lecția 3. Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO	90
Proiect educațional. Ziua națională, ziua mea!	93
Ce știi?	94
Cât știi?	95
Ce am studiat?	96
Cât am aflat?	97
Rezolvările exercițiilor de la „Cât știi?” și „Cât am aflat”	98

Trecutul și prezentul din jurul nostru

- Lecția 1 Noțiuni introductive
- Lecția 2 Familia
- Lecția 3 Comunitatea locală și națională
- Lecția 4 Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României
- Lecția 5 Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală
- Lecția 6 Popoare de ieri și de astăzi
- Lecția 7 Cunoașterea lumii prin călători

Știi că...?

- + ... egiptenii din Antichitate au fost primii care au împărțit anul în 365 de zile și 12 luni?
- + ... împărțirea timpului pornind de la nașterea lui Iisus Hristos a fost propusă, în sec. al VI-lea d.H., de învățatul Dionisie cel Mic, care s-a născut în Dobrogea?
- + ... ceasul mecanic a apărut, cel mai probabil, în sec. al XV-lea, în Europa și a evoluat în ceasul de buzunar, iar mai târziu, în cel de mână?

Ce este istoria?

Istoria este știința care studiază trecutul omenirii, pentru a înțelege dezvoltarea acesteia din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

Fiecare persoană, comunitate sau națiune are propria istorie. Tot ceea ce ți s-a întâmplat de la naștere și până în prezent alcătuiește istoria ta (Fig. 1).

Cu siguranță nu-ți amintești toate momentele vieții tale, dar îți rămân întipărite în memorie evenimentele importante: prima zi de școală, o petrecere dată cu ocazia zilei de naștere, o vizită cu părinții la muzeu sau vacanța din Egipt când ai văzut piramidele. Din moment ce mintea umană nu poate cuprinde totalitatea întâmplărilor din propria viață, cum ar putea reține tot ceea ce s-a petrecut în trecutul umanității? De aceea, la școală vei studia doar ceea ce a fost important în trecutul omenirii.

TRECUT

Trecutul este istorie

Ieri

PREZENT

Prezentul va fi istorie

Azi

VIITOR

Viitorul va fi istorie

Măine

Fig. 1. Timpul

I. Citește următoarele texte și răspunde, pe caiet, cerințelor.

A. Istoria este învățătoarea vieții. (Cicero)

B. După priveliștea lumii, după minunile naturii, nimic nu este mai interesant, mai mareț, mai vrednic de luarea noastră aminte decât istoria. (Mihail Kogălniceanu)

C. Un popor care nu-și cunoaște istoria este ca un copil care nu-și cunoaște părinții. (Nicolae Iorga)

1. Ce spune Cicero despre istorie? Crezi că are dreptate? De ce?
2. Ce este mai frumos decât istoria, după textul B?
3. Cu ce este comparată relația dintre un popor și istoria sa, după cuvintele istoricului N. Iorga?
4. Cum este poporul care nu-și cunoaște istoria, potrivit textului C?

Istoria, o știință specială

Spre deosebire de geografie sau biologie, de pildă, istoria nu are acces direct la faptele trecutului. Nu putem vedea cu ochii noștri ceea ce s-a întâmplat în timpul Bătăliei de la Vaslui (10 ianuarie 1475) sau nu putem asista la discuțiile dintre Regele Ferdinand (1914 – 1927) și colaboratorii săi. Însă putem recrea trecutul sub forma unei povești adevărate pornind de la izvoarele istorice nescrise (ruine, arme, podoabe, vase, oseminte etc.) și izvoarele istorice scrise (inscripții, tăblițe de lut, suluri de papirus, cronici, documente, ziare, cărți etc.). Așadar, istoricul, specialistul care-și asumă sarcina de a cunoaște și înțelege istoria, este asemenea unui detectiv, care caută indicii pentru a afla adevărul. Informațiile furnizate de izvoarele nescrise (Fig. 3, 4) și de cele scrise (Fig. 2) sunt ca piesele unui puzzle, din care istoricul reconstruiește povestea întâmplărilor din trecut.

Fig. 2. Papirus cu scriere hieroglifică (izvor istoric scris)

Fig. 3. Drum dacic de la Sarmizegetusa Regia (izvor istoric nescris)

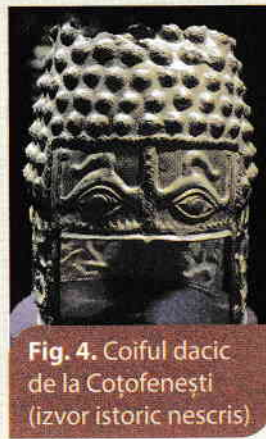

Fig. 4. Coiful dacic de la Cotofenești (izvor istoric nescris)

II. Identifică felul izvoarelor istorice din imaginile de mai jos:

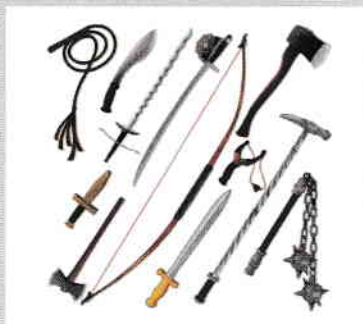

Fig. 5. Arme și unelte

Fig. 6. Cărți și manuscrise

Fig. 7. Vase de lut

Timpul și spațiul în istorie

Orice eveniment istoric trebuie identificat, în timp și spațiu. Altfel spus, trebuie să căutăm răspuns la întrebările Când? și Unde? La prima întrebare istoria răspunde cu ajutorul **cronologiei**, o știință care se ocupă cu datarea evenimentelor și cu studierea unităților vechi de măsurare a timpului, pe care le transformă în cele actuale (**Fig. 8**). Pentru a doua întrebare beneficiem de sprijinul geografiei care ne oferă hărți istorice, pe care regăsim locurile prin care au trecut și au trăit înaintașii noștri, așezările dintr-o anumită perioadă de timp ori granițele din trecut ale anumitor state.

Anul	365/366 de zile	Mileniul	1000 de ani
Deceniul	10 ani	Epoca	mai multe secole
Secolul	100 de ani	Era	mai multe milenii

Fig. 8. Principalele unități de măsurare a timpului

Era este cea mai lungă perioadă cunoscută de om. Ea este compusă din mai multe epoci și începe cu producerea unui eveniment foarte important. Multe popoare, printre care și al nostru, împart timpul în două mari perioade, pornind de la Nașterea lui Iisus Hristos (**Fig. 9**). Astfel, avem perioada de dinainte de Hristos, în care anii se măsoară în ordine descrescătoare și perioada de după Hristos (era creștină), în care anii se măsoară în ordine crescătoare.

Fig. 9 Perioadele erei creștine

POȚI MAI MULT!

III. Studiază cu atenție tabelele de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

Preistoria	Antichitatea	Evul Mediu	Epoca modernă	Epoca contemporană
<ul style="list-style-type: none"> • Începe odată cu apariția oamenilor pe teritoriul țării noastre (aproximativ 1 milion î.H.) • Se termină odată cu prima știre scrisă despre geto-daci (514 î.H.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 514 î.H. • Se termină odată cu trecerea slavilor la sud de Dunăre (602 d.H.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 602 d.H. • Se încheie în anul 1821 cu declanșarea Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 1821. • Se termină în anul 1918 odată cu formarea României Mari. 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 1918. • Până în zilele noastre.

Fig. 10 Cele cinci mari perioade din istoria românilor

1. Enumeră cele cinci mari perioade istorice.
2. Plasează pe o axă a timpului următorii ani: 3000 î.H., 476 d.H., 1492 d.H., 1918 d.H.
3. În ce epocă ne aflăm astăzi?
4. Când crezi că se va termina epoca contemporană? Propune un an!

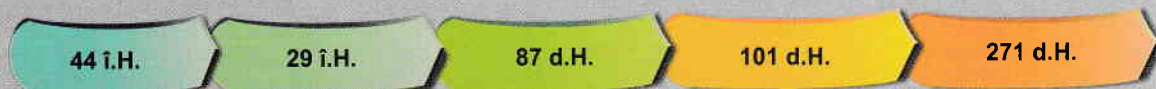

Fig. 11 Axa timpului – exemplu

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Cicero (106 – 43 î.H.) – om politic și scriitor roman

Mihail Kogălniceanu (1817 – 1891) – om politic și istoric român

Nicolae Iorga (1871 – 1940) – unul dintre cei mai mari istorici români

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Istoria este știința care studiază trecutul omenirii.
- ✓ Istoricul este omul de știință care ne ajută să cunoaștem și să înțelegem trecutul.
- ✓ Istoria se scrie pe baza izvoarelor istorice nescrise și scrise.
- ✓ Este foarte important să cunoaștem momentul și locul în care s-a produs un anumit eveniment.
- ✓ Noi măsurăm trecerea anilor în funcție de data nașterii lui Iisus Hristos.

TERMENI NOI

cronică – lucrare istorică, specifică Evului Mediu, în care evenimentele sunt expuse în mod cronologic

piramidă – 1. figură geometrică;
2. monument funerar de piatră, în formă de piramidă, în Egiptul antic

papirus – plantă care crește în Delta Nilului, utilizată de egipteni pentru a realiza suluri pe care puteau scrie